Informácia o priebehu a výsledkoch návštevy oficiálnej delegácie vedenej predsedníčkou vlády Srbskej republiky Anou Brnabić v Slovenskej republike, 11.12.2018

Na pozvanie predsedu vlády SR Petra Pellegriniho sa 11.12.2018 uskutočnila oficiálna návšteva predsedníčky vlády Srbskej republiky Any Brnabić v SR. Predsedníčku vlády Srbskej republiky prijal prezident SR A. Kiska a rokovala s predsedom vlády SR P. Pellegrinim. Okrem vzájomných bilaterálnych slovensko-srbských vzťahov sa pomerne intenzívne diskutovalo o rozvoji inovácií, start-upov a digitalizácie, vrátane kybernetickej bezpečnosti a o možnom prehĺbení vzájomnej spolupráce v týchto oblastiach. Predmetom rokovaní bola aj politická situácia v regióne západného Balkánu a dynamika vzťahov medzi Belehradom a Prištinou. Potvrdená bola nemennosť cesty európskej integrácie Srbska.

Srbská premiérka navštívila v sprievode ministerky vnútra Denisy Sakovej Klientske centrum MV SR v Bratislave a oboznámila sa s digitálnymi riešeniami rezortu v prospech občanov. Na záver svojej oficiálnej návštevy otvorila v sprievode ministerky kultúry Ľubice Laššákovej a starostky Bratislavy – Starého Mesta Zuzany Aufrichtovej v Pisztoryho paláci trojgeneračnú výstavu diel naivného umenia troch umelcov zo srbskej Vojvodiny - z Kovačice a Padiny.

Prijatie u prezidenta SR A. Kisku

Počas prijatia predsedníčky vlády Srbskej republiky prezidentom Slovenskej republiky A. Kiskom sa obaja partneri zaoberali najmä otázkami európskej integrácie a regionálnej stability západného Balkánu. A. Brnabić potvrdila, že európska integrácia je prvoradým strategickým cieľom Srbska a neexistuje k nemu alternatíva. Posledný prieskum verejnej mienky ukázal, že podpora európskej integrácie u obyvateľstva vzrastá, po prvýkrát presiahla 52 %. Podpora parlamentu je dokonca vyššia – 85 až 90 %, nakoľko k tejto priorite sa hlási aj časť parlamentnej opozície. Je preto určitým sklamaním, že na poslednej medzivládnej konferencii EU-Srbsko sa podarilo otvoriť len dve rokovacie kapitoly. Súhlasila však s názorom prezidenta, že zlepšenie životnej úrovne a ekonomický rozvoj neprichádzajú sami, ale sú výsledkom realizovaných reforiem a dôslednej premeny spoločnosti, rešpektujúcej právo. Na otázku prezidenta A. Kisku k vzťahom medzi Belehradom a Prištinou a možnosti výmeny území, ale aj k vzťahom s ďalšími krajinami západného Balkánu uviedla, že regionálna stabilita je ďalšou z priorít Srbska. Zdôraznila, že Kosovo, kde žije cca 120 tisíc k/Srbov je jedinou postkonfliktnou krajinou sveta, do ktorej sa po ukončení konfliktu nevrátilo ani 1 % pôvodného obyvateľstva. Srbsko si želá stabilný región, ale práve zažilo náročný mesiac (november), keď Priština zvýšila clá na tovar zo Srbska a BaH najprv o 10 % , a následne o 100 % a keď v rozpore s rezolúciou BR OSN 1244 pripravuje transformáciu bezpečnostných zložiek na kosovské ozbrojené sily. Podčiarkla aktívnu úlohu prezidenta A. Vučića k dosiahnutiu regionálnej stability tak vo vzťahu k Prištine, ako aj vo vzťahu k Chorvátsku a BaH, kde situáciu označila za mimoriadne zložitú.

K aktívnej úlohe srbskej premiérky v oblasti podpory inovácií a start-upov prezident A. Kiska uviedol, že je dôležité predkladať najmä mladým ľuďom príklady dobrého podnikania a jeho postupného rastu, pretože v súčasnosti prevláda názor, že hneď po ukončení štúdií má každý nárok na dobre platenú prácu alebo vlastný podnik. Dôležité je vytvoriť prostredie podporujúce rast start-upov, ale aj vytvárať medzi nimi určitú konkurenciu, aby sa pretvárali na plnohodnotné podniky. Zdôraznil tiež, že trvalú pozornosť treba venovať aj zahraničným investorom, pretože skúsenosti Slovenska ukázali, že nehľadajú len dobrú infraštruktúru, ale rozhodujúce sú pre nich najmä technické znalosti pracovnej sily. Ako príklad uviedol Banskú Bystricu, ktorá má vybudovanú dobrú infraštruktúru, ale zaostáva v inováciách a nevie prilákať zahraničných investorov, lebo tam nie je lokalizovaná žiadna technická univerzita. A. Brnabić súhlasila s názorom prezidenta A. Kisku o potrebe politickej stimulácie vzdelávania v

technických smeroch a 21. storočie označila za storočie budúcnosti so zvyšujúcimi sa nárokmi na vzdelávanie.

Na záver stretnutia pozvala A. Brnabić prezidenta A. Kisku na návštevu Srbskej republiky.

Rokovanie s predsedom vlády SR P. Pellegrinim

Predseda vlády SR P. Pellegrini konštatoval bezproblémové bilaterálne vzťahy oboch krajín, ktoré dokumentuje aj 10 % nárast vzájomného obchodného obratu. Nadviazal na nedávnu pracovnú návštevu podpredsedu vlády SR pre informatizáciu a investície R. Rašiho v Srbsku a potvrdil záujem o spoluprácu v oblasti inovácií, nových technológií a digitalizácie medzi obomi krajinami, a to aj na vládnej úrovni. Ponúkol slovenské technické riešenia vo forme darovania sublicencií napr. pri tvorbe registrov, ale aj pri ďalších riešeniach v oblasti e-Governmentu, spoluprácu v oblasti správy verejných financií, boja proti daňovým podvodom a regionálneho rozvoja. Zdôraznil vysokú otvorenosť tejto spolupráce, ktorá Srbsku umožní preskočiť určité rozvojové medzistupne, ale aj vyvarovať sa chýb, ktorých sa dopustilo Slovensko. Predsedovia vlád si vymenili názory na aplikované národné riešenia e-Governmentu, potrebu ich aplikácie v prospech občanov a potrebu zaistenia bezpečnosti digitálneho sveta. Obaja predsedovia vlád sa zhodli, že potreba definovania názorovej zodpovednosti a stanovenia jasných pravidiel v digitálnom svete sú osobitne dôležité. Súčasný stav ovplyvňuje tiež kvalitu vládnutia a komunikácie s občanmi. Vymenili si tiež informácie o prístupe k zabezpečeniu kybernetickej ochrany a obrany.

Predseda vlády SR vyslovil potešenie, že po viacročnej prestávke sa v tomto roku uskutočnilo rokovanie medzivládnej komisie pre hospodársku spoluprácu a zvyšuje sa obchodná a investičná angažovanosť slovenských firiem v Srbsku, čo dokumentuje aj nedávna kúpa srbskej spoločnosti 14. Oktobar v Kruševci. Vyjadril záujem o účasť slovenských firiem pri rehabilitácii kotlov v tepelnej elektrárni Obrenovac, ktoré sú slovenského pôvodu, ako aj pri denitrifikácii plynov v elektrárni v Kostolci. Vyjadril potešenie nad stavom rokovaní o vyrovnaní dlhu z čias bývalej SFRJ s tým, že by uvítal podpísanie dohody začiatkom roku 2019.

Premiér P. Pellegrini vyjadril podporu európskej integrácii Srbska a ďalších krajín západného Balkánu. Potvrdil nemennú podporu územnej celistvosti Srbskej republiky, zachovanie jednotiek KFOR v Kosove a vyslovil sa zásadne proti transformácii kosovských bezpečnostných síl na ozbrojené sily, ktoré sú v rozpore s najvyššími zákonnými normami.

Poďakoval tiež za podporu slovenskej národnostnej menšiny v srbskej Vojvodine a zachovania ich práv v oblasti kultúry, vzdelávania v rodnom jazyku ako aj používania jazyka v úradnom styku.

Predsedníčka vlády Srbskej republiky Ana Brnabić poďakovala slovenskému predsedovi vlády P. Pellegrinimu za nemennosť postoja Slovenska vo veci neuznania jednostranne vyhlásenej nezávislosti Kosova napriek tlaku, ktorému podľa jej informácií Slovensko čelí. Uviedla, že Srbsko má eminentný záujem o regionálnu stabilitu a dialóg, ktoré jediné môžu viesť k prosperite občanov Srbska aj Kosova. Srbsko si neželá, aby na území Kosova vznikol zamrznutý konflikt, najnovšie aktivity Prištiny – zavedenie 100 % cla na srbské tovary a transformácia bezpečnostných síl - však viedli k dočasnému zastaveniu vzájomného dialógu. Podľa srbskej premiérky sú k/Srbi jedinou národnostnou menšinou v Európe, ktorá nemá nárok na vzdelávanie a vyjadrovanie sa v rodnom jazyku.

Za dôležitú premiérka považuje aj podporu rozširovania a európskej integrácie Srbska, ktoré jediné môžu zabrániť tomu, aby mladí ľudia neodchádzali z regiónu a mali budúcnosť v rodnej zemi. Ekonomickú situáciu v Srbsku označila za stabilnú, trend ekonomických indikátorov je pozitívny, nezamestnanosť by sa mala znížiť na jednocifernú hodnotu. Potvrdila záujem o uzatvorenie otázky vzájomného dlhu a pozvala slovenského predsedu vlády k návšteve Srbska pri príležitosti podpisu dohody o jeho vyrovnaní.

Premiérka privítala ponuku slovenskej strany na spoluprácu v oblasti digitálnych riešení e-Governmentu, vrátane legislatívnych riešení, čo umožňuje aj podpísané memorandum o spolupráci v oblasti inovácií, inovatívnej digitalizácie a transferu technológií. Členovia oboch delegácií si vymenili názory na implementované a plánované riešenia v oblasti elektronickej verejnej správy a kybernetickej ochrany. Otvorili aj problematiku zamestnávania srbských občanov v SR a publikovaných prípadov ilegálneho zamestnávania srbských občanov prostredníctvom agentúr.

Počas tête-à-tête stretnutia obaja premiéri prediskutovali vzťahy Belehrad – Priština, otázky európskej perspektívy západného Balkánu a problematiku zamestnávania srbských občanov v SR. Na tlačovej konferencii sa okrem hodnotenia stretnutia a otvorených tém v rámci otázok médií venovali aj problematike zavedených ciel Prištiny na dovoz tovarov zo Srbska a dôsledkom, ktoré prinesie vytvorenie kosovských ozbrojených síl.

Počas svojej oficiálnej návštevy uskutočnila srbská delegáciu aj prehliadku Klientskeho centra v Bratislave (KC), ktoré je v správe Ministerstva vnútra SR. Srbskú delegáciu v centre privítala ministerka vnútra D. Saková. V diskusii po prezentácii bolo predstavené riešenie KC, ktoré je založené na údajoch registra fyzických osôb. Register zjednotil dáta občanov a slúži komunikácii občana a štátu, je referenčným systémom pre všetky ostatné registre a informačné systémy štátnej správy. Všetky systémy poskytujú elektronické služby, prihlásenie sa realizuje cez ID kartu s elektronickým podpisom na webovom portáli; ID tak slúži nielen na identifikáciu, ale aj na poskytnutie zaručeného elektronického podpisu. Srbská delegácia sa zaujímala o spôsob zjednotenia služieb v KC, zaškolenie personálu, zaujalo tiež, že nositeľom registra je ministerstvo vnútra. Prezentované boli tiež výsledky spokojnosti zákazníkov. Srbská strana informovala, že pripravuje spustenie centrálneho registra obyvateľov v roku 2019, za tým účelom by mala byť do konca t.r. prijatá príslušná legislatíva. Uvíta spoluprácu so SR na tomto projekte.

Na záver svojej návštevy predsedníčka vlády A. Brnabić otvorila trojgeneračnú výstavu naivných umelcov z Kovačice a Padiny v Pisztoryho paláci v Bratislave. Na otvorení bola prítomná aj ministerka kultúry SR Ľ. Laššáková a starostka Bratislavy – Starého Mesta Z. Aufrichtová. Výstavu realizovala súkromná Galéria naivného maliarstva Pavla Babku z Kovačice, ktorý počas otváracieho prejavu požiadal srbskú premiérku o podporu pri zápise kovačického naivného umenia do listiny nehmotného kultúrneho dedičstva Srbskej republiky v UNESCO, čo premiérka prisľúbila. Ministerka Ľ. Laššáková prejavila záujem o návštevu Srbskej republiky, buď pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka v Kovačici (21.02.2019), alebo v rámci pripravovanej výstavy ilustrácií slovenských ilustrátorov Bibiány v priestoroch Národnej banky Srbsky republiky v septembri 2019.

Závery a odporúčania

- Sledovať postup rokovaní spojených s uzatvorením dlhu bývalej SFRJ so slovenskou stranou a podpis dohody spojiť s prípadnou návštevou predsedu vlády SR v Srbsku;
- Obojstranne komunikovať možnosti zapojenia slovenských subjektov do riešení srbských projektov e-Governmentu;
- Spolupracovať pri príprave 9. zasadnutia medzivládnej slovensko-srbskej komisie pre hospodársku spoluprácu v Belehrade v roku 2019 a podnikateľskú časť orientovať na zvýšenie investičnej a obchodnej prítomnosti slovenských podnikateľských subjektov v Srbsku;
- Pripraviť návštevu ministerky kultúry SR v Srbsku a spolupracovať pri príprave výstavy slovenských ilustrátorov v priestoroch Národnej banky Srbska v roku 2019;
- Poskytnúť prípadnú súčinnosť pri iniciovaní procesu zápisu kovačického naivného umenia do listiny nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.